

Только с начала 2000 года на основании положений Федерального закона "О федеральном бюджете на 2000 год" от 03.12.99 г. администрации закрытых административно-территориальных образований были лишены права предоставлять целевые налоговые льготы каким-либо организациям, за исключением администраций городов, на территории которых расположены ядерные центры Российской Федерации.

Отрицательный опыт российского законодателя в части делегирования на места полномочий государства в предоставлении целевых налоговых льгот, в том числе и в федеральный бюджет, говорит о том, что налоговые льготы должны предоставляться региональными или местными органами власти только в части сумм налогов и иных обязательных платежей, подлежащих перечислению в республиканский (краевой, областной) или городской (районный) бюджет соответственно. В противном случае государство рискует заплатить слишком высокую цену за решение каких-либо социальных проблем в отдельных административно-территориальных образованиях. Что же касается вопроса правомерности предоставления *целевых налоговых льгот*, то он не потеряет своей актуальности до тех пор, пока в российском законодательстве будет предусмотрено право администраций каких-либо закрытых административно-территориальных образований предоставлять стопроцентные целевые налоговые льготы по всем видам налогов, так как причиняемый данной деятельностью ущерб финансовым интересам государства может исчисляться миллионами, а в отдельных случаях и миллиардами рублей.

С. Лучковська,
*викладач кафедри права Технологічного
університету Поділля, магістр права,
м. Хмельницький*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ МЕХАНІЗМУ ВАЛЮТНОГО КОНТРОЛЮ В УКРАЇНІ

Серед сфер, в яких відбулися значні зміни у зв'язку з економічними реформами в Україні, важливе місце посідає сфера фінансів. Процес створення ринкової системи фінансово-економічних відносин проходить разом із процесом формування правової держави. Насамперед, це пов'язано з тим, що фінансово-економічні відносини повинні мати юридичне оформлення, а правові відносини – опиратися на ринкові структури.

Однією із базових сфер фінансово-економічних відносин, структурою сучасної економіки, є система валютних відносин. Механізм правового регулювання є невід'ємною частиною загально-правового механізму регулювання і повинен бути цілісним фінансово-правовим полем.

Регулювання у сфері валютних відносин слід здійснювати за допомогою специфічних фінансово-правових методів. Одним із таких методів є метод валютного контролю як елемент економічної політики держави. При цьому ми розглядаємо валютний контроль як систему контрольних заходів органів валютного контролю, що спрямовані на забезпечення проведення валютних операцій резидентами та нерезидентами згідно з діючим валютним законодавством.

Здійснення валютного контролю не суперечить статуту Міжнародного валютного фонду. Україна як незалежна держава ще у 1992 році ратифікувала Угоду про Міжнародний валютний фонд, чим взяла на себе певні зобов'язання щодо організації власної валютної системи. Статтею 8 Угоди про Міжнародний валютний фонд передбачено, що держава-член МВФ має право запроваджувати заходи контролю (у тому числі і дискримінаційні) щодо руху капіталів (як відпливу його, так і надходження його з-за кордону). Отже, член МВФ, підписавши всі зобов'язання перед Фондом, залишає за собою право валютного контролю за операціями з капіталом.

Валютний контроль може поширюватися як на всі операції, передбачені платіжним балансом країни, так і на їх частину. Як правило, він поширюється на рух капіталів для захисту стабільності грошової системи та валютних резервів у період реформування економіки і є одним з невід'ємних елементів перехідної фінансової політики держави. Валютний контроль як інструмент стабілізації руху капіталів у малих відкритих економіках обмежує коливання процентних ставок та обмінних курсів до того часу, поки не буде сформовано розвинену ринкову інфраструктуру.

Відповідно до законодавства України, зокрема Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" № 15-93 від 19.02.1993 року сфера валютного контролю охоплює валютні операції за участю резидентів і нерезидентів, а також зобов'язання щодо декларування валютних цінностей та іншого майна резидентів, яке перебуває за межами України [1, ст. 184].

Ефективність валютного контролю залежить у значній мірі від якості інформації, якою володіють відповідні уповноважені державні органи щодо торговельних потоків та обсягу зобов'язань і боргів. Ця інформація може забезпечуватися наявністю у резидентів зобов'язань стосовно здійснення будь-якої зовнішньоекономічної операції через уповноважених посередників (банки), які повинні звітувати про це перед відповідними органами держави [2, 289].

Згідно ст. 12 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" органи, що здійснюють валютний контроль, мають право вимагати і одержувати від резидентів і нерезидентів повну інформацію про здійснення ними валютних операцій, стан банківських рахунків в іноземній валюті у межах повноважень, визначених статтею 13 цього Декрету, а також про майно, що підлягає декларуванню згідно з пунктом 1 статті 9 цього Декрету (тобто валютні цінності та іншого майна резидентів, яке перебуває за межами України) [1, ст. 184].

Ст. 13 Декрету Кабінету Міністрів України "Про систему валютного регулювання і валютного контролю" містить перелік органів валютного контролю та закріплює їх повноваження у цій сфері. До органів валютного контролю належать такі органи, як Національний банк України, уповноважені банки, Державна податкова адміністрація України, Міністерство зв'язку України та Державний митний комітет України. Головним органом валютного контролю є Національний банк України, який здійснює контроль за виконанням правил регулювання валютних операцій на території України з усіх питань, не віднесених цим Декретом до компетенції інших державних органів; забезпечує виконання уповноваженими банками функцій щодо здійснення валютного контролю згідно з цим Декретом та іншими актами валютного законодавства України. Уповноважені банки здійснюють контроль за валютними операціями, що здійснюються резидентами і нерезидентами через ці банки. Державна податкова адміністрація України здійснює фінансовий контроль за валютними операціями, що проводяться резидентами і нерезидентами на території України. Міністерство зв'язку України здійснює контроль за додержанням правил поштових переказів та пересилання валютних цінностей через митний кордон України. Державний митний комітет України здійснює контроль за додержанням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України [1, 184]. Аналіз вищезазначених

положень законодавства свідчить про те, що спостерігається розосередження функцій у галузі валютного контролю між різними державними органами. Така ситуація є однією з причин чисельних випадків незаконних переказів та пересилань валютних цінностей, приховування валютних коштів, проведення незаконних валютних операцій. Зважаючи на це, вбачається за необхідне створення загальнодержавного органу валютного контролю. Це повинен бути центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, наприклад, Державна служба валютного контролю. Така служба має виконувати функції з реалізації державної політики та міжгалузевої координації з питань контролю за дотриманням національного законодавства у сфері валютних операцій.

Для налагодження чіткого механізму валютного контролю потрібна система відповідних законодавчих актів, спрямованих на захист інтересів держави від протиправних дій, пов'язаних зі здійсненням валютних операцій. Тому вважається за необхідне прийняття відповідних нормативно-правових актів, які б урегулювали дану сферу відносин, зокрема, Закону України "Про валютний контроль". Даний нормативний акт повинен, перш за все, закріпити чітке визначення поняття валютного контролю, визначити систему та повноваження органів валютного контролю, врегулювати правове становище єдиного державного органу валютного контролю, встановити чіткі фінансові санкції за порушення валютного законодавства. Для підвищення ефективності валютного контролю необхідно поліпшити обмін даними між організаціями валютного контролю на основі системи інформаційного обміну під координацією єдиного державного органу валютного контролю.

Вважаємо, що зменшення питомої ваги валютного контролю у сфері валютного регулювання у списку заходів лібералізації фінансової політики може відбуватися лише після створення умов, коли національний капітал може бути утриманий у межах країни за допомогою сучасних конкурентноспроможних фінансових механізмів.

Література

1. Про систему валютного регулювання і валютного контролю: Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02.1993 року № 15-93 // Відомості Верховної Ради. - 1993. - N 17. - Ст. 184.
2. Економіка і право: Учеб. Пособие для вузов / А.М. Никитин, Ю.А. Цыпкин, Н.Д. Эриашвили. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, Закон и право, 1999. – С. 711.

К. Мокану,

аспірантка Київського національного економічного університету

МЕХАНІЗМ ГАРМОНІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПОДАТКОВИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ЄС В ПРОЦЕСІ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

Актуальність питання. Україна проголосила курс на європейську інтеграцію, уклала з Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами Угоду про партнерство та співробітництво від 14 червня 1994р.¹, в якій взяла на себе зобов'язання наблизити національне законодавство у певних галузях до законодавства ЄС, в тому числі в галузі непрямого оподаткування та оподаткування діяльності компаній. В підзаконних актах законодавства України система заходів, спрямованих на виконання даного зобов'язання, отримала назву адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Як це впливає зі змісту Указу Президента України "Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу" від 11 червня 1998 року № 615/98² [2], адаптація спрямована на створення в цілому правової бази для інтеграції України до ЄС, узгодження існуючого та перспективного законодавства України з положеннями права ЄС та забезпечення високого рівня підготовки проектів актів законодавства. Гармонізація законодавства України з законодавством ЄС виступає складовою частиною процесу адаптації, і розробка механізму її здійснення є, на сьогодні, особливо актуальним питанням. Проведення гармонізації передусім необхідне в тих сферах законодавства України, які регулюють режим торгівлі та порядок руху товарів, послуг і капіталів між Україною та державами ЄС. Це, насамперед, податкове, митне законодавство та положення законодавства України про стандартизацію.

Зміст гармонізації. Перш, ніж почати огляд механізму податкової гармонізації, необхідно з'ясувати зміст гармонізації. Гармонізація – це притаманний праву Європейських Співтовариств спосіб наближення національних законодавств держав-членів, метою якого є встановлення єдиних результатів правового регулювання певних суспільних відносин всередині ЄС шляхом прийняття органами ЄС директив і приведення у відповідність до останніх національних законодавств держав-членів ЄС. Норми директив визначають предмет, мету та правові наслідки гармонізації, що повинна відбуватися протягом відведеного директивою строку. Гармонізовані норми директив отримують подальше відображення в положеннях національних законодавств держав-членів, без прийняття яких реалізація гармонізованих норм неможлива. Імплементация гармонізованих норм може вимагати як внесення змін та доповнень до діючого законодавства, так і прийняття додаткових нормативно-правових актів державами-членами.

В процесі адаптації законодавства України до законодавства ЄС, що представляє собою систему заходів з наближення українського законодавства до європейських стандартів, затверджених Концепцією адаптації законодавства України до законодавства ЄС³, також за аналогією можна виділити гармонізацію, яка полягає у наближенні Україною власного законодавства до гармонізованих положень законодавства ЄС, що містяться в директивах. Так гармонізація виступатиме як складова адаптації законодавством України законодавства ЄС. Підхід до адаптації українського законодавства, розроблений на виконання положень Угоди про партнерство і співробітництво та імплементации її в цілому, має бути єдиним, по-перше, по відношенню до всіх галузей права та спрямованим на комплексне та системне узгодження всієї нормативно-правової бази, по-друге, по відношенню до складових адаптації. Він має забезпечувати узгодження гармонізації з іншими складовими адаптації – уніфікацією шляхом інкорпорації до законодавства України положень регламентів ЄС та приєднанням України до європейських галузевих угод.

Необхідність проведення податкової гармонізації. Проведення Україною податкової гармонізації передбачено ст.51 Угоди про партнерство та співробітництво. Метою податкової гармонізації є реформування податкового законодавства України в напрямку наближення системи та рівня оподаткування з існуючим у Європейських Співтовариствах, усунення податкових перешкод на шляху руху товарів, послуг, робочої сили та капіталів між Україною і державами Європейських Співтовариств. Відсутність стабільних засад правового регулювання оподаткування в Україні, постійне внесення змін до податкового законодавства, надмірний податковий тиск на суб'єктів господарювання та складнощі у спілкуванні з податковими органами свідчать про актуальність для всього українського суспільства питань реформування податкового режиму шляхом його наближення до рівня розвинутості, існуючого в ЄС.

Механізм проведення податкової гармонізації. Метою податкової гармонізації, як це слідує з положень статті 51 Угоди про партнерство та співробітництво, є встановлення приблизної адекватності законів України щодо непрямого оподаткування та